

За кампанията

Кампанията, осъществявана от Черноморска мрежа на неправителствените организации и партньори, е насочена най-вече към ученици и погроставащи, но цели да ангажира вниманието на цялата общественост с проблемите на морските бозайници и Черно море. Тя поставя въпроса за опазването на делфините и по-добро познаване на поведението и морфологията им, като спомага за повишаване на екологичната култура на децата и формирането на природозащитно мислене у различните възрастови групи. Кампанията ще насочи вниманието на младежите към необходимостта от опазване на китоподобните бозайници.

Морски бозайници

В Черно море се срещат три вида китоподобни бозайници — обикновен делфин, афала и морска свиня (муткур), представени от характерни подвидове.

Опазването на китоподобните бозайници е голямо предизвикателство за съвременността. Те се нуждаят от защита, тъй като са особено уязвими на различни заплахи, свързани с човешката дейност — инциденти при улов в рибарски мрежи, намаляване на рибните запаси и хранителния им ресурс поради свръхулов, химическо замърсяване, високи нива на шум, сблъскване с плавателни съдове и други смущаващи животните дейности в морето. Заплахите за съществуването им са особено сериозни в затворените морета.

Китоподобните са високо развити и интелигентни бозайници, които живеят дълго, имат ниска размножителна способност и са от съществено значение за морската екосистема.

Те са в категорията на застрашените видове в Черно море според списъка на Международния съюз за защита на природата (IUCN).

Поради полузатворения и изолиран характер на нашето море, те са еволюирали като ендемични подвидове: черноморски обикновен делфин (*Delphinus delphis ponticus*), черноморска афала (*Tursiops truncatus ponticus*) и реликтен муткур (*Phocoena phocoena relicta*).

В миналото китоподобните са били обект на промишлен улов. Днес и трите вида са защитени от закона. Тяхното опазване се регламентира от Закона за биологичното разнообразие и Закона за рибарството и аквакултурите. Муткурът и афалата са в Червената книга на България. В международен аспект делфините, обитаващи Черно море, са включени в редица природозащитни документи — Конвенцията за мигриращите видове (CMS), Споразумението за опазване на китоподобните в Черно море, Средиземно море и съседната акватория на Атлантическия океан (ACCOBAMS), Директивата за местообитанията на ЕС и др. България изпълнява национален план за опазване на китоподобните в Черно море в рамките на ангажиментите на страната ни към международните споразумения и в духа на строгия режим за защита на китоподобните във водите на ЕС. По отношение на опазването им редица експерти се застъпват за преминаването към подход, който обхваща всички елементи на екосистемата, включително китоподобните.

Китоподобни

Китоподобни (*Cetacea lat.*) са разред водни, плацентни бозайници. Името произхожда от старогръцки (на гръцки: κῆτος) и означава морско чудовище. Известни са около 90 вида китоподобни, по-голямата част от които са изчезнали. Китоподобни са китове, делфините и морските свине. Всички те се характеризират с изключителна интелигентност. Китоподобните бозайници са най-видимият и емблематичен показател за здравето на моретата и океаните на планетата.

Връзката между хората и делфините датира от древността: делфините се срещат на изображения от античността, присъстват в митове и легенди на средиземноморските цивилизации като неизменни помощници и приятели на хората в морето. Тази близост между хората и морските животни се появява отново едва през XX в. Сега е наш ред да помогнем на делфините, наш дълг е да ги предпазим от много човешки дейности, които са пряка заплаха за тях и местообитанията им.

Обикновен делфин

Афала

Морска свиня (Муткур)

Черноморска мрежа на неправителствените организации
9000 Варна, ул. „Д-р Л. Заменхоф“ 2
тел.: (052) 615-856
ел. поща: bsnn@bsnn.org
уеб сайт: www.bsnn.org

Кампания
„Национална седмица на делфините“

Делфините, морето и общото ни бъдеще

Кампания „Национална седмица на делфините 2013“ е проект, осъществен с финансовата подкрепа на ПУДООС при МОСВ.

Сем. Делфини (Delphinidae)

Делфините имат средни размери на тялото, което достига на дължина до 10 м. Гръбният плавник е разположен около средата на тялото или малко напред, а у някои липсва. Опашният плавник в средата на задния край е дълбоко врязан. Гръдните плавници са ланцетовидно заострени или широки. Окраската на тялото им е разнообразна. Зъбите на горните и долните челюсти силно варират по брой, но с изключение на някои видове са много. Разпространени са във водите на океаните и някои морета. Семейството се състои от 27 съвременни рода, групирани в две подсемейства. У нас ловът на делфини е забранен от 1967 г.

Обикновен делфин

Разпространение на обикновения делфин

Обикновен делфин (Delphinus delphis ponticus)

Обикновеният делфин се среща почти навсякъде, включително и по нашето Черноморско крайбрежие, но в най-голямо количество в топлинните области на Атлантическия и Тихия океан. На дължина тялото му достига до 2,6 м, а средното му тегло е 53 кг. Тялото му е стройно, продълговато. Муцуната му е удължена като клон, а на главата има изпъкнала мазна възглавничка. Гръбният плавник е сърпообразно извит. Окраската силно варира, като обикновено горната страна е черна, а коремната бяла. Отстрани тялото му има по две сиви петна. Във всяка долна и горна челюст притежава по 40—60 конически зъба. Плува твърде бързо, със скорост 40—50 км в час, като се змурка на малка дълбочина, където се ориентира с ултразвучи. В Черно море прави сезонни миграции в зависимост от храната

— през пролетта и лятото в северните, а през зимата — в южните райони. Той води стаден начин на живот, като се събира на големи ята. Храни се с риба — хамсия, трикона, сафрид, лефер, барбуна и някои ракообразни. След 10—11 месеца бременност ражда по 1—2 малки, дълги до 80—95 см, които бозаят около 4 месеца и стават полово зрели след 3 години.

Афала (Tursiops truncatus ponticus)

Афалата е разпространена почти навсякъде, включително в нашето Черно море, но не се среща във водите на Арктика и Антарктика. Тя е най-едрият черноморски вид от делфините. На дължина тялото ѝ достига от 100 до 310 см, а средното ѝ тегло е около 120 кг. Окраската ѝ варира доста, като в повечето случаи на горната страна е черна, а на долната бяла. Около очите и между тях има черна ивица. Зъбите ѝ имат коническа форма, като на всеки горен и долен челюстен ред има от 18 до 26 зъба. Населява умерените и тропичните зони на океаните и много вътрешни морета, като се държи близо до бреговете. Храни се с риба и мекотели. Тя може да плува със скорост до 50 км в час и да се змурка дълбоко във водата, като прави пръскащи фонтани до 1,5 м. След 11—12 месеца бременност ражда веднъж на 2 години по едно малко, което е дълго до 100 см и тежи 12 кг.

Афала

Разпространение на афала

Илюстрации: © Асен Игнатов

Сем. Морски свине (Phocoenidae)

Морските свине са семейство морски бозайници от разред китоподобни близки до делфините, които се отличават от тях с по-малките си размери и по късата си заоблена муцуна.

Морска свиня (Муткур)

Разпространение на морската свиня

Морска свиня (Муткур) (Phocoena phocaena relicta)

Морската свиня, наречена още муткур, е разпространена в Атлантическия и Тихия океан, както и в някои изолирани райони, включително в нашите черноморски води. Той е най-дребният черноморски китоподобен бозайник — на дължина достига до 180 см, а теглото му е до 80 кг. Муцуната му е тъпа, а гръбният плавник е триъгълен и сравнително нисък. Окраската на горната страна е тъмносива, а на долната бяла или сива с не съвсем ясно изразена граница между тъмната и бялата окраска. Зъбите на горната му челюст са 24—27, а на долната 22—24. Обитава крайбрежните води и извършва сезонни миграции. Храни се предимно с риба и безгръбначни животни. Образува групи от 2 до 10 животни. След 10-месечна бременност ражда всяка година по едно малко с дължина на тялото 70 см и тегло 4 кг, което бозае 4 месеца. Морската свиня е била обект на интензивен промишлен риболов. Сега уловът ѝ е забранен и тя е от категорията застрашен вид.